

Fotit ano, ale eticky!

Text a foto: Denisa Mikešová

Proč si nekoupit digitální zrcadlovku a k ní časem nepořídit i dlouhé sklo? Vždyť tohle vybavení se dnes dá leckde sehnat za poměrně rozumnou cenu. A pak: hurá do terénu! Jenže nákupem foto výbavy se z člověka fotograf divoké přírody nestává...

Fotka za každou cenu

Společnost „wildlife fotografů“ se v posledních letech značně rozšířila. Až mě někdy udivuje, kolik lidí dneska fotí přírodu. Občas přemýšlím, co je k tomu vlastně vede. Motivů může být mnoho. Od lásky k přírodě, až po sportovní touhu pořídit lepší snímek než je „ten“ na internetu. Těžko odhadnout, jaký je poměr kterých fotografů. Doufám, že nejvíce je těch uvědomělých, kteří vědí, kdy a za jakých podmínek ještě mohou fotografovat. Ale realita častokrát vypadá úplně

jinak. Takzvaní „fotografové živé přírody“ prahnoucí po výjimečném záběru se kolikrát nezastaví před ničím a někdy dojdou tak daleko, že v přírodě způsobí hotovou katastrofu. Z nevědomosti či arogance, to je ve finále jedno.

Dívám-li se na fotografování přírody svým pohledem, mělo by to být především umění vstoupit a přitom nenarušit harmonii, umění zachytit prchavé okamžiky a zároveň nechat se poučit moudrostí vyšší, než je ta naše. A zprostředkovat toto poznání druhým. Fotografie je jeden ze

▲ Náhodné setkání s právě narozenými srnčaty

způsobů jak demonstrovat křehkou krásu přírodních světů a poukazovat na nicotu civilizace, která je nezadržitelně pohlcuje. Být wildlife fotografem je tedy v první řadě poslání, ne volný styl „slona v porcelánu“.

To je příliš obyčejné...

Ruku na srdce: kdo z nás fotografů přírody by nechtěl mít ve své fotobance fotografii ledňáčka nebo vlhy. Jsou to tak nádherní ptáci... Nebo snímek pářících se sokolů. To je doopravdy „wildlife“! A co takový výr na hnědění... Pecka! Stačí odeslat pár emailů a zjistit lokalitu, kde je daný druh k zastížení.

V iluzi, že je to tak jednoduché, přichází do terénu mnoho „fotografů přírody“ naprosto nepřipraveno, bez jakýchkoli znalostí biologie či etologie

▲ Vyfotografovat dlouhozobku, která je neustále v pohybu, vyžaduje zručnost

▼ Dlouhé čekání u výběhu vlků v Národním parku Bavorský les se nakonec vyplatilo

▲ Udělat pěknou fotografii sýkorky u krmítka není rozhodně zadarmo

▼ Musíte mít trpělivost a ve fotografování být rychlí – ani parková veverka neposedí na jednom místě

druhu, na který ve vidině exkluzivního snímku zaměřili svůj teleobjektiv. A přitom se může jednat o vzácný druh, který je natolik citlivý, že mu vadí i pouhá přítomnost člověka ve vzdálenosti několika desítek metrů od hnízda, o kterém dotyčný nemusí ani vědět (např. výr velký), natož pak cílené obtěžování s fotoaparátem!

Je to smutné, ale z první ruky vím, že strážci přírody obdobné případy řeší rok co rok. Fotografové bez jakékoli znalosti problematiky vstupují do chráněných území a kupříkladu si prosekávají cesty rákosím k hnízdům potápivých kachen. Jenže už nedomyšlí, že v patách za nimi jdou predátoři, kteří se s chutí vrhají na prozrazená hnízda, a tak dílo zkázy dokonají.

»Viděl jsem v Litovelském Pomoraví v pravé poledne na rozpáleném poli maskovací síť u hnízda se snůškou čejky chocholaté. Rozrušená ptačí

matka běhala kolem, zatímco se její nechráněná vejce dál přehřívala«, líčí své trpké zkušenosti s fotografy vedoucí strážce přírody Radomír Studený. »V Národní přírodní rezervaci Ramena řeky Moravy jsme odhalili ilegálně vykopaný úkryt v břehu u nory ledňáčka a na ostrově s kolonií racků v přírodní památce Chomutovské jezero to samé: nelegální fotokryt. Přitom v NPR platí zákaz vstupu mimo cesty a v bližších ochranných podmínkách zmíněné přírodní památky platí zákaz vstupu na ostrovy a použití plavidel na jezeře. No, plavat s drahou foto výbavou nad hlavou bych tam tedy nechtěl.« Není co dodat a asi ani nemá smysl ve výčtu případů pokračovat.

Teď si jako fotografka přírody dovolím k mnoha svým kolegům fotografům poznámku: A což takhle začít třeba u sýkorek? Není pravda, že

Naučte se, jak dostat do fotografie dynamiku (sokolnický vedený orel skalní, Aquilachrysaetos)

Špačkovi, který zahnízlil
v třešni za domem,
fotografování nevadilo

skutečný wildlife fotograf takové obyčejné ptáky nefotí! Už jste doopravdy zkusili vyfotografovat sýkorku u krmítka tak, aby fotka byla ostrá, měla dobré světlo, správnou kompozici a nerušivé pozadí?! Jen to zkuste ...a pak můžeme společně vést dlouhé rozhovory o wildlife fotografování – o umění splynout s přírodou a čekat, až neposedný ptáček přilétne přesně na to místo, na kterém ho potřebujeme zvětšit, aby výsledná fotografie byla dokonalá.

Povedenými snímky čiperných sýkorek fotografickým ambicím není zdaleka odzvoněno. Po sýkorkách mohou následovat hašteřiví vrabci, ostrážité sojky či roztěkané veverka v parku. Pokročilejší fotografové se zaručeně vyžijí při fotografování ptáků

v letu (od sýkorek až po rychle nalétávající racky). Na první pohled se to může zdát všechno velmi jednoduché. Pokud však začnete, poznáte, že pořídit dobrou fotku není nikdy zadarmo, že to stojí překvapivě hodně úsilí i v prostředí, ve kterém jsou živočichové na lidskou přítomnost zvyklí. A navíc, co si budeme nalhávat – jestliže nezvládnete tohle, v divoké přírodě kloudně nevyfotíte ani obyčejnou srnu.

Alternativní cesty

Možná se teď někteří kolegové fotografové urazí, ale moje zkušenost je, že fotíte-li z lásky k přírodě, vždy existuje nějaká alternativa. Kupříkladu mnohem lepší fotografie některých druhů se dají pořídit v zahraničí

(např. jelení říje v Dánsku). Ani dravé ptáky, výra velkého nevyjímaje, není potřeba v přírodě rušit. Když se člověk snaží, najde vždy dostatek ochotných sokolníků. Osobně dávám přednost fotografování sokolnický vedených dravců. Udělat dobrou fotku i sokolnický vedeného ptáka dá práci a není to „cvaknutí zadarmo“.

Navíc v tom vidím jen samé výhody: dostanete se na dlouhou dobu do bezprostřední blízkosti živočicha, krom toho si budete moci všimnout i detailů, na které byste při pozorování, natožpak při fotografování, ve volné přírodě ve většině případů neměli čas. A vše s čistým svědomím, že dravec nikterak nerušíte. A pokud workshop vede zkušený lektor, leccos se naučíte (např. jak dostat do fotografie letícího ptáka dynamiku).

Ačkoli pan Studený k této variantě fotolovů dodává: »Víte, vždycky budou nějací lovci beze zbraní, kteří budou raději číhat v přírodě, než fotit dravce sokolníků. Rybáři se také dělí na ty sedící u kapřího rybníka, a ty aktivně zkoušející štěstí s přívlačí podél řek. Každopádně je potřeba apelovat na problematiku rušení živočichů v přírodě.« Ano, vždycky budou existovat fotografové s různými názory na wildlife focení. Nicméně si stojím za svým názorem, že fotografujete-li ze zájmu o přírodu, a ne ze sportu, kde každou svou fotkou musíte trumfnout všechny kolegy fotografy okolo, existují alternativy.

Fotit ano, ale eticky

Vím, že otázku takzvaných „wildlife fotografů“ v tomto článku nevyřeším. Přesto bychom si měli jako fotografové přírody před tím, než vyrazíme do terénu, vždy položit stejné

otázky: O co mi vlastně jde? Komu tím prospěji a komu tím ublížím? A nemohu dosáhnout vysněné fotografie ještě i jinak, aniž bych po sobě v tom zbytku přírody, který ještě máme, zanechal (s)poušť? ■

CO BY MĚL FOTOGRAF PŘÍRODY DODRŽOVAT:

1. Než vyrazíte do terénu, buďte obeznámeni s biologií a etologií druhu, který máte zájem fotografovat. Zvýšíte tím i své šance na pořízení kvalitní fotografie.
2. Neprovádějte jakékoli úpravy v okolí hnízd (např. sešlapání trávy, stříhání větviček). Prozradíte je predátorům. Ani sebelepší fotka nestojí za zmařený život živočicha.
3. Nezveřejňujte lokality s přítomností vzácného druhu, a to ani kolegům fotografům. Předcházejte zbytečnému vyrušování (opakované rušení je horší než jednorázové).
4. Zvažte, kdy použít či nepoužít vábničku či balabán. Živočichy zbytečně nedrážděte, neplette je a nezabraňujte rozmnožování (v době toku např. kohout tetřívka zbytečně vyplývá své síly a sperma na gumové samici).
5. Pokud chcete někde stavět fotokryt (byť jen fotostan) musíte mít souhlas vlastníka pozemku.
6. Ke vjezdu do lesa potřebujete souhlas vlastníka lesa.
7. Nezasahujte do přirozených dějů v přírodě, ale nebudte lhostejní tam, kde živočich trpí vinou člověka (např. popálení dravce elektrickým proudem). Pokud si nevíte rady, volejte centrální dispečink záchraných stanic, tel.: 774 155 155.
8. Dodržujte pravidla slušného chování a jednání s lidmi, protože svým vystupováním děláte vizitku všem fotografům.
9. Než vyrazíte na fotografickou cestu ve dvojici či ve skupině, ujistěte se, že všichni znáte pravidla chování v přírodě (platné zákony a omezení v chráněných územích v dané zemi).
10. Dodržujte zákony. Za překročení zákona o ochraně přírody může být udělena pokuta až do výše 100 tisíc korun, která se v chráněných územích může až zdvojnásobit.
11. K fotografování chráněných druhů, při kterém jsou druhy rušeny, je třeba požádat o udělení výjimky u Správy CHKO, NP a nebo Krajského úřadu. Výjimky se však většinou neudělují, protože existují jiné, šetrnější možnosti, jak foto pořídit (např. fotky ptáků sokolníků, zvířata z umělých odchovů, ZOO, v rámci kroužkování či povolené výzkumné činnosti).

Etické kodexy fotografů přírody najdete na:

- <http://www.klubfotografu.cz/page06/page06.php>
- <http://www.wildlifefotoforum.cz/viewforum.php?f=41>